

The article describes leading approaches to providing social-pedagogical support for children with special educational needs in the European countries. It is emphasized that in the scientific discourse there is no unified understanding of special educational needs. It is proved that in the European countries several models of providing social-pedagogical support for children with special educational needs are widespread, reflecting the ways of their inclusion in the general educational environment – widening participation; mainstreaming; integration; inclusion. The main purpose of widening participation is to increase educational opportunities for persons with special educational needs, ethnic minorities, as well as people from disadvantaged backgrounds. This policy is implemented through various agreements and financial incentives for education institutions participating in such projects. In the context of mainstreaming takes place direct interaction of persons with special educational needs and ordinary people mainly in leisure activities. Integration involves direct inclusion of all children in the educational process, taking into account their personal, physical and psychological characteristics. Inclusion is an educational activity where people with different limitations and needs can study on an equal basis with people who do not have any disabilities.

It is concluded that each of the specified models is based on one or the other proportion between socialization and education. The experience of the countries studied demonstrates that collaborative learning contributes to social adaptation of children with disabilities, their independence, and most importantly, changes public opinion, helps ordinary children become more tolerant and learn to respect others.

Key words: *social-pedagogical support, children with special educational needs, integration, mainstreaming, inclusion, socialization, European countries.*

УДК 374.7(439) (-50"19"/-19"20")

Катерина Годлевська

Інститут педагогічної освіти і освіти

дорослих імені Івана Зязюна

НАПН України

ORCID ID 0000-0002-9263-243X

DOI 10.24139/2312-5993/2019.09/012-022

РОЗВИТОК ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ УГОРЩИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Метою дослідження є виявлення особливостей освіти дорослих в Угорщині на основі цілісного аналізу соціально-економічних, соціокультурних процесів її становлення та розвитку. Для досягнення поставленої мети використовувалися методи ретроспективного, порівняльного й системного аналізу. Розвиток системи освіти дорослих Угорщини аналізувався за такими критеріями: політика, управління, фінансування, залученість дорослого населення в освіту дорослих і якість. Виявлено такі особливості розвитку освіти дорослих в Угорщині: постійне вдосконалення нормативно-правового забезпечення освіти дорослих, чітка мережа установ, що забезпечують контроль за освітою дорослих, різні шляхи фінансування й створення системи організацій для забезпечення якості.

Ключові слова: *освіта дорослих, розвиток, Угорщина, законодавче забезпечення, якість освіти дорослих.*

Постановка проблеми. У сучасну епоху динамічних змін, інноваційного типу прогресу і тотальної інформатизації освіта дорослих є важливою складовою освіти впродовж життя. Саме освіта дорослих відкриває шлях до входження людини в сучасне високотехнологічне суспільство та її адаптації в ньому, відіграє провідну роль у забезпеченні інтелектуального потенціалу суспільства та збереженні культурної самобутності країни, стає важливим механізмом розвитку конкурентоспроможності держави. Без перебільшення можна стверджувати, що освіта дорослих стала нагальною потребою сучасності, а привернення уваги до проблеми освіти впродовж життя, чітка національна позиція в цій сфері сприятимуть перетворенню України на сучасну цивілізовану демократичну державу, у якій інтереси й потреби кожного громадянина є предметом турботи держави і суспільства, де створено найкращі умови для саморозвитку та самореалізації кожної людини.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема розвитку освіти дорослих завжди була в полі зору як українських (О. Аніщенко, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Огієнко та ін.), так і угорських (А. Бенедек, Б. Немет, Е. Форкош, Д. Чома, Е. Югас та ін.) дослідників. Провідні її положення викладено в низці документів ЮНЕСКО з освіти дорослих, зокрема в Інчхонській декларації (2015 р.); Рекомендаціях з освіти і навчання дорослих (2015 р.); III Глобальному звіті з освіти і навчання дорослих (2016 р.); Регіональному звіті з розвитку освіти дорослих у Європі й Північній Америці (2017 р.) тощо.

В умовах інтеграції України до європейського та світового освітнього простору, процесів глобалізації, інтернаціоналізації, забезпечення мобільності людей, входження в інформаційне суспільство важливим є не тільки звернення до найкращих зразків вітчизняної педагогічної спадщини, а й урахування загальних тенденцій європейського розвитку освіти дорослих, результатів міжнародних досліджень, прогресивних ідей зарубіжного досвіду. Однак, у різних країнах вона реалізується по-різному, з урахуванням конкретних умов, специфіки відповідного законодавства.

У цьому контексті вивчення досвіду Угорщини з розбудови системи освіти дорослих викликає значний інтерес і може стати важливим джерелом усебічного осмислення й творчого використання його позитивних ідей, що забезпечується низкою чинників, серед яких: суттєве поглиблення європейської співпраці в освітній галузі, створення єдиного європейського освітнього простору, значні успіхи, яких досягла Угорщина в реформуванні системи освіти дорослих, посідають провідні позиції.

Вважаємо, що глибоке вивчення й аналіз процесу розвитку освіти дорослих в Угорщині допоможе подолати суперечності, що накопичилися в Україні в справі розбудови системи освіти дорослих, зокрема між:

– потребою в реформуванні системи професійної підготовки українських фахівців у контексті інтеграції в європейський освітній простор і реальним станом вітчизняної освіти дорослих;

– посиленням вимог українського громадянського суспільства до якості професійної підготовки дорослих людей і наявними методологічними й методично-технологічними підходами до їхнього фахового навчання;

– існуванням прогресивного європейського досвіду реформування системи освіти дорослих і неналежним його вивченням та недостатнім критичним осмисленням, а також фрагментарним використанням в освіті дорослих України.

Мета статті – виявити особливості освіти дорослих в Угорщині на основі цілісного аналізу соціально-економічних, соціокультурних процесів її становлення та розвитку.

Для досягнення поставленої мети нами були використані **методи** ретроспективного, порівняльного та системного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Освіта дорослих в Угорщині має свій вектор розвитку. Визначальними чинниками зовнішнього контексту, що зумовили необхідність функціональної і структурної трансформації освіти дорослих в Угорщині, є: міжнародна співпраця, орієнтація на загальноєвропейські положення і тенденції розвитку освіти дорослих, прагнення увійти в європейський і світовий освітній простір.

Проаналізувавши III Глобальний звіт з освіти і навчання дорослих ЮНЕСКО, можемо стверджувати, що основними критеріями реального стану розвитку освіти дорослих у європейських країнах є такі: політика, управління, фінансування, залученість дорослого населення в освіту дорослих і якість (UNESCO, 2017). Тому, досліджуючи розвиток системи освіти дорослих в Угорщині, ми також будемо спиратися на ці критерії.

Політика. Основу системи освіти дорослих Угорщини було закладено після Другої Світової Війни за ініціативи уряду Угорщини. Головною метою цієї системи була підтримка соціальних змін, особливо в сфері соціальної мобільності населення.

Із закону «Про народну освіту» (1993 р.) починає створюватися правова основа для структури освіти дорослих в Угорщині (Magyarország Törvény LXXX, 1993). Комплексне регулювання освіти дорослих в Угорщині стало можливим із прийняттям закону «Про освіту дорослих» (2001 р.) (Magyarország Törvény CI, 2001). У 2010 р. в Угорщині з приходом нового уряду відбувається комплексна реструктуризація системи освіти в цілому. Основний закон, який наразі регулює надання освітніх послуг для дорослих, їх фінансування, а також контролює відповідні заходи в Угорщині, – це Закон «Про освіту дорослих», що набув чинності 1 липня 2013 р (Magyarország Törvény LXXVII, 2013).

Зазначимо, що згідно з чинним законодавством, основною метою освіти дорослих в Угорщині є: загальноосвітня підготовка, професійна підготовка, корекція порушень, розвиток професійних знань та компетенцій, збільшення можливостей для працевлаштування, навчання протягом усього життя.

Другий, не менш важливий закон, – це Закон 2011 СХС «Про державну громадську освіту», саме в ньому зазначено, що поняття навчання дорослих та освіта дорослих не є тотожними. Навчання дорослих ототожнюється з системою шкільної освіти (домінують загальноосвітні предмети), тоді як освіта дорослих охоплює знання спеціального характеру, професійні знання, усе, що є поза межами шкільної освіти (Magyarország Törvény СХС, 2011). Тобто існує навчання дорослих згідно із шкільною системою та освіта дорослих відповідно до позашкільної системи. Використовується також поняття освіта для ринку робочої сили (навчання, спрямоване на збереження робочого місця та здобуття нового). Однак, є й вужче його визначення – професійне навчання безробітних, яке підтримується переважно з державних джерел.

Важливими нормативно-правовими документами, що регламентують освіту дорослих, є Накази Міністерства народного господарства: «Про правила прийому громадян до закладів освіти дорослих, оплату послуг та штрафні санкції» (2013) (Magyarország NGM rendelet 56, 2016); «План забезпечення якості освіти дорослих. Комітет освіти дорослих, його члени, обов'язки та правила функціонування» (2013) (Magyarország NGM rendelet 58, 2013); «Про вимоги та процедуру реєстрації програм професійної підготовки для освіти дорослих і сертифікат (свідоцтво) про отримання професійної кваліфікації» (2013) (Magyarország NGM rendelet 59, 2013); «Про діяльність експертів з підготовки дорослих та заходів програми «Освіта дорослих» (2014) (Magyarország NGM rendelet 14, 2014); «Про вимоги та процедуру реєстрації мовних програм для дорослих і сертифікація їх учасників» (2014) (Magyarország NGM rendelet 16, 2014).

У постанові уряду «Про процедуру отримання дозволу та вимоги щодо діяльності закладів освіти дорослих їх реєстрації та моніторингу діяльності» (2013 р.) прописані основні вимоги до регіональних центрів освіти дорослих (РЦОД) розкрито процедуру внесення закладів освіти дорослих у Національний реєстратор підготовки дорослих (Magyarország Korm. Rendelet 393, 2013).

Зазначимо, також що в квітні 2019 р. в Угорщині була затверджена Постанова «Стратегія відновлення програм професійної освіти і освіти дорослих» (2019), у якій наголошується на тому, що для освіти дорослих необхідно створювати більш гнучкі можливості навчання і привабливе навчальне середовище, яке обладнане найсучаснішими технологіями й

обладнанням та швидкою мережею WiFi, а також створення цифрової навчальної програми (Magyarország Kormánya tárgyalta 1168, 2019).

Проаналізувавши законодавчу базу освіти дорослих Угорщини, можемо стверджувати, що вона постійно вдосконалюється і завжди реагує на виклики сучасного суспільства.

Управління. Відповідальність за функціонування ринку праці, професійної освіти й навчання дорослих в Угорщині несе Міністерство фінансів (з 2010 по 2018 рр. Міністерство народного господарства). Основними завданнями цього Міністерства у сфері освіти дорослих є: створення нормативно-правової бази (закони, урядові постанови, укази міністрів); постійне оновлення Національного кваліфікаційного реєстру, забезпечення функціонування комітетів з питань регіонального розвитку та навчання дорослих; ліцензування освітніх послуг у сфері освіти дорослих; постійне оновлення національного списку експертів з освіти дорослих.

Спиняємо увагу на тому, що основними закладами в галузі освіти дорослих та професійної підготовки, які підпорядковуються Міністерству народного господарства, є: Національна служба зайнятості, Національне бюро з питань професійної підготовки та освіти дорослих та Департамент професійної підготовки й освіти дорослих.

Національна служба зайнятості (Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat) – розгалужена мережа, що займається питаннями працевлаштування. Мета служби – сприяння й розширення зайнятості; активна допомога шукачам роботи та роботодавцям якнайшвидше знайти правильну роботу і найбільш підходящу робочу силу та визначити пільги й субсидії для працевлаштування. Як державна система, вона пропонує безкоштовні послуги та програми зайнятості як для роботодавців, так і для тих, хто шукає роботу. Відповідно до політики зайнятості уряду, вона сприяє ефективному функціонуванню ринку праці, активізує суб'єктів, сприяє соціальній інтеграції, рівним можливостям та забезпечує рівний доступ для всіх. Національна служба зайнятості надає працівникам широкий спектр персоналізованих послуг, а роботодавцям – індивідуальні послуги та підтримку, що відповідає потребам компаній (Лук'янова, 2017, с. 93).

Національне бюро з питань професійної підготовки та освіти дорослих (Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal) відповідає за перегляд нормативно-правової бази, пов'язаної з освітою та професійною підготовкою дорослих, організовує професійну підготовку, пропонує використовувати навчальні частини грантів Європейського Союзу, координує дослідження, пов'язані з професійною освітою та підготовкою тощо.

Департамент професійної підготовки та освіти дорослих (Megyei Kormányhivatal Szakképzési és Felnőttképzési Főosztálya) насамперед займається ліцензуванням діяльності з навчання дорослих, реєстрацією та контролем ліцензованих тренерів, веденням списку експертів з освіти

дорослих, постійним навчанням експертів та координацією професійних іспитів.

Розглянувши мережу установ, що забезпечують функціонування і контроль за освітою дорослих, можемо стверджувати, що таке управління освітою дорослих є досить ефективним.

Фінансування освіти дорослих регулюється Законом «Про освіти дорослих» (2013) і має різні шляхи: індивідуальне – здійснюється безпосередньо дорослою людиною; приватне – за рахунок роботодавців і компаній, що навчають своїх робітників; державне (Magyarország Törvény LXXVII, 2013).

Джерелами державного фінансування є:

- державний і місцеві бюджети (навчання державних службовців, навчання груп дорослих, що перебувають у несприятливих умовах, повне або часткове фінансування національних і місцевих програм розвитку);
- секції Біржі праці, які несуть відповідальність за зайнятість і навчання (підтримка навчання осіб, що зареєстровані як безробітні або мають ризик стати безробітними, підтримка розвитку системи навчання);
- внески на професійну підготовку для освіти дорослих (Tanczos, 2018).

Ще одним, не менш важливим, джерелом фінансування є грантові програми ЄС, спрямовані на підтримку освіти дорослих, наприклад Erasmus+.

Як бачимо, фінансування освіти дорослих в Угорщині має різні джерела.

Залученість дорослого населення в освіту дорослих. Для того, щоб з'ясувати частку дорослих Угорщини, які залучені до освіти дорослих та порівняти з іншими країнами-членами Європейського союзу звернемося до даних Євростату «Рівень участі в освіті та навчанні за статтю та віком» і побудуємо графік на якому відобразимо дані за 2015–2018 рр. (рис. 1).

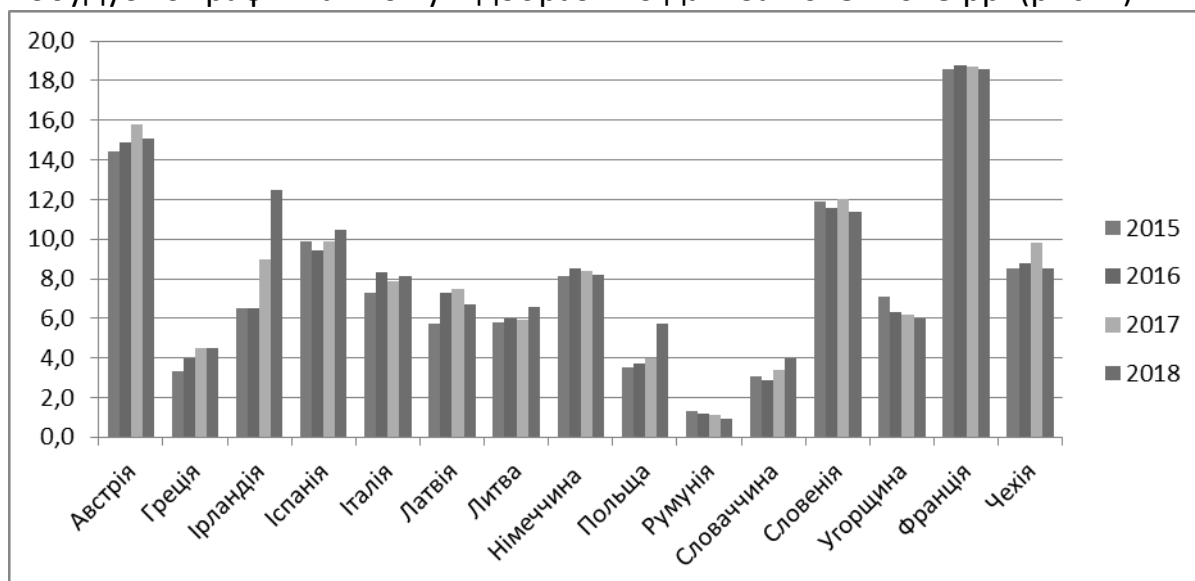

Рис. 1. Частка дорослого населення віком від 24 до 65 рр., зайнятих в освіті дорослих (за країнами) (Eurostat, 2019)

Як бачимо з рис. 1, з представлених 15 країн Європейського союзу в Угорщині процент дорослого населення віком від 24 до 65 рр., зайнятих в освіті дорослих, не найбільший і за останні 4 роки їхня кількість зменшилася. У 2015 р. – 7,1 %, а у 2018 – 6,0 %.

Звернемо увагу на те, щочастка людей, які зайняті в освіті дорослих становить приблизно 50 тис., кількість закладів освіти дорослих – 1400, а кількість акредитованих програм навчання дорослих – 6400 (Tanczos, 2018).

Отже, можемо констатувати, що частина дорослого населення віком від 24 до 65 рр., зайнятих в освіті дорослих, в Угорщині не дуже значна, але уряд Угорщини працює над тим, щоб покращити цю ситуацію.

Якість. Основними закладами, що контролюють якість освіти дорослих, є: Національний інститут освіти дорослих, Університетська мережа навчання протягом усього життя, Асоціація безперервного навчання, Угорське товариство народних середніх шкіл.

Національний інститут освіти дорослих працює з 2002 року як незалежна організація Міністерства зайнятості та праці та виконує постанови, які зазначені в Законі «Про освіту дорослих». В інституті працює служба дослідження та розвитку ролей у сфері освіти дорослих та рада з питань акредитації, освіти та підготовки дорослих, яка відповідає за акредитацію неформальних навчальних закладів. Це може включати регіональні та національні дослідження, пов'язані з професійною та освітою дорослих, зміст розвитку професійно-технічної освіти та освіти дорослих, подальший розвиток і поширення ефективних процесів та методів, збір статистичних даних щодо освіти дорослих і посилення зв'язків між професійною, загальною, вищою, народної освітою й освітою дорослих. Саме тут розробляються центральні програми, підручники та навчальні посібники і готуються матеріали для іспитів та публікації в педагогічних журналах. Саме працівники Національного інституту освіти дорослих були основними розробниками Національного кваліфікаційного реєстру, Програми розвитку професійної школи та Національного плану розвитку (Németh, 2013).

Університетська мережа навчання протягом усього життя (MELLearn) заснована в 2002 році 12 угорськими закладами вищої освіти. Ініціативу створення даної мережі подало керівництво Дебреценського університету та Центру безперервного навчання Дебреценського університету в межах програми «THE NUCE European Socrates/Erasmus». Університетська мережа навчання протягом усього життя входить до Європейська мережа навчання протягом усього життя (EULLearn), у яку наразі входить 22 країни. Метою мережі є створення та координація педагогічних, освітніх і дослідницьких заходів для громадського користування, зокрема тих, що стосуються

навчання протягом тривалого часу, шляхом складання матеріалів, картографування та запуску проектів та перегляду стратегії угорського мовлення. Одним із прикладів проекту, здійсненого MELLearn, є «Підготовка тренерів для університетів технології та економіки». Метою проекту було виявити рівень компетенції тренерів, необхідних для реалізації вимог Болонського процесу, Європейської системи кваліфікацій та стратегії навчання на протягом тривалого часу. Результатом даного проекту стала низка тренінгів для викладачів вищої освіти. На тренінгах викладачі підвищували власну компетентність у галузі методології, засобів та методів ІКТ та професійних мовні навички (Kovács, 2016).

Асоціація безперервного навчання (ALLL) – це угорська неурядова та неприбуткова організація, яка наразі нараховує близько 20 членів (організацій) в Угорщині. Незважаючи на те, що офіційно створена була в 2006 році, співпраця її організацій-членів має багаторічну історію. Місія цього об'єднання полягає в сприянні працевлаштуванню активним громадянам та сприянню розвитку соціального залучення на місцевому рівні. Для досягнення цієї мети організаціям надаються оперативні стратегії в даній галузі. Якщо говорити простіше, то вони пропонують допомогу у збиранні коштів та ефективному використанню ресурсів, надають послуги адвокатів, створюють різні заходи, конференції та інше для сприяння розповсюдженню корисної інформації (Németh, 2013).

Угорське товариство народних середніх шкіл (HFHSS) – це неурядова організація, що працює на національному рівні та спеціалізується на просвітницькій роботі з неформальної освіти. Це парасолькова організація, яка наразі нараховує більше сотні організацій-членів в Угорщині. Хоча історія руху народних шкіл Угорщини можна простежити до 1930-х років, організація змогла сформуватися лише після зміни режиму наприкінці 1980-х рр. Основними цілями організації є сприяння посиленню індивідуальності та самостійності у громади та боротьба з маргіналізацією через розвиток громади та навчання. Вони також підтримують визнання всіх форм навчання, роль навчання в особистому та сімейному житті, активну участь у суспільстві та зайнятості. Місцеві курси, денні курси та житлові програми проводяться за такими темами, як активне громадянство та підготовка ключових компетентностей (особливо для ромів), клуби для людей похилого віку, курси іноземних мов, комп'ютерні курси та курси з навколишнього середовища та екології. У них є навчальний центр у Західній Угорщині (Балатонсцепезд), де проводяться навчальні програми для підготовки викладачів освіти для дорослих, у тому числі ознайомлення з методами навчання та розробка навчальних програм. Вони видають щоквартальний журнал «FHS, суспільство, освіта», де зібрані нариси та інші дослідження (Kovács, 2016).

Проаналізувавши мережу установ, що забезпечують контроль за якістю освіти дорослих, можемо сказати, що вона охоплює всі її аспекти.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Нами було проаналізовано розвиток системи освіти дорослих Угорщини за такими критеріями: політика, управління, фінансування, залученість дорослого населення в освіту дорослих і якість. Виявлено такі особливості розвитку освіти дорослих в Угорщині: постійне вдосконалення нормативно-правового забезпечення освіти дорослих (закони «Про народну освіту» (1993), «Про освіту дорослих» (2001), «Про освіту дорослих» (2013), Постанова «Стратегія відновлення програм професійної освіти і освіти дорослих» (2019) та ін.), чітка мережа установ, що забезпечують контроль за освітою дорослих (Національна служба зайнятості, Національне бюро з питань професійної підготовки та освіти дорослих та Департамент професійної підготовки й освіти дорослих), різні шляхи фінансування (індивідуальне, приватне, державне) та створення системи організацій для забезпечення якості (Національний інститут освіти дорослих, Університетська мережа навчання протягом усього життя, Асоціація безперервного навчання, Угорське товариство народних середніх шкіл).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у з'ясуванні можливостей творчого використання прогресивних ідей угорського досвіду в розвитку освіти дорослих України.

ЛІТЕРАТУРА

- Лук'янова, Л. (2017). *Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід*. Київ: ТОВ «ДКС-Центр» (Lukianova, L. (2017). *Legislative Support for Adult Education: Foreign Experience*. Kyiv: TOV «DKS-Tsentr»).
- Eurostat. (2019). *Participation rate in education and training (last 4 weeks) by sex and age*. Retrieved from: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=trng_lfse_01&lang=en [tps://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300080](https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300080).TV
- Kovács, T. (2016). *Adult Education in Hungary*. University of Pécs: Faculty of Adult Education and Human Resources Development.
- Magyarország Korm. Rendelet 393. *A felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról*. (2013). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300393.kor>.
- Magyarország Kormányta tárgyalta 1168. *A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája*. (2019). Retrieved from: <https://www.kormany.hu/download/9/71/a1000/Szakk%C3%A9pz%C3%A9s.pdf#!DocumentBrowse>.
- Magyarország NGM rendelet 14. *A felnőttképzési szakértői és a felnőttképzési programszakértői tevékenység folytatásának részletes szabályairól*. (2014). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1400014.ngm>.

- Magyarország NGM rendelet 16. *A felnőttképzési nyelvi programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a nyelvi képzés követelményei teljesítésének igazolásáról.* (2014). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1400016.NGM&searchUrl=/gyorskereso%3Fkeyword%3D16/2014>.
- Magyarország NGM rendelet 56. *A felnőttképzési tevékenység folytatásának engedélyezési eljárása során fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékéről, befizetésének és felhasználásának szabályairól, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzése során kiszabott bírság befizetésének rendjéről.* (2013). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300056.ngm>.
- Magyarország NGM rendelet 58. *A felnőttképzési minőségbiztosítási keretrendszeréről, valamint a Felnőttképzési Szakértői Bizottság tagjairól, feladatairól és működésének részletes szabályairól.* (2013). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300058.ngm>.
- Magyarország NGM rendelet 59. *A felnőttképzési szakmai programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a szakmai végzettség megszerzésének igazolásáról.* (2013). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300059.NGM&searchUrl=/gyorskereso%3Fkeyword%3D59/2013.%2520%28XII.%252013.%29>.
- Magyarország Törvény CI. *A felnőttképzésről.* (2001). Retrieved from: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0100101.TV>.
- Magyarország Törvény CXC. *A nemzeti köznevelésről.* (2011). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>.
- Magyarország Törvény LXXVII. *A felnőttképzésről.* (2013). Retrieved from: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300077.tv>.
- Magyarország Törvény LXXX. «*A Felsőoktatásról*». (1993). Retrieved from:
- Megyei Kormányhivatal Szakképzési és Felnőttképzési Főosztálya. Retrieved from: <http://www.kormanyhivatal.hu/hu/pest/szervezeti-egysegek-elerhetosegei/szakkepzesi-es-felnottkepzesi-foosztaly>.
- Németh, B. (2013). Opening Higher education to Adults – Conclusions of the HEAD report on Hungarian Higher Education. *MELLearnN_Conference, Szeged*. URL: http://www.mellearn.hu/en/events/9conf/prezentaciok/c/nemeth_balazs.pdf.
- Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat. Retrieved from: https://pedscience.sspu.sumy.ua/?page_id=1423.
- Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal. Retrieved from: <https://www.nive.hu/>.
- Tanczos, E. (2018). *Adult Education in Hungary*. Retrieved from: <https://keb-deutschland.de/adult-education-in-hungary/>.
- UNESCO. (2017). *3 Global report on adult learning and education. The impact of adult learning and education on health, well-being, employment and the labour market and social, civic and community life* (2nd revised version). UNESCO: Institute for Lifelong Learning.

РЕЗЮМЕ

Годлевская Екатерина. Развитие образования взрослых Венгрии (вторая половина XX – начало XXI века).

Целью исследования является выявление особенностей образования взрослых в Венгрии на основе целостного анализа социально-экономических, социокультурных процессов ее становления и развития. Для достижения поставленной цели использовались методы ретроспективного, сравнительного и системного анализа.

Развитие системы образования взрослых Венгрии анализировалось по следующим критериям: политика, управление, финансирование, вовлеченность взрослого населения в образование взрослых и качество. Выявлены следующие особенности развития образования взрослых в Венгрии: постоянное совершенствование нормативно-правового обеспечения образования взрослых, четкая сеть учреждений, обеспечивающих контроль за образованием взрослых, различные пути финансирования и создание системы организаций для обеспечения качества.

Ключевые слова: образование взрослых, развитие, Венгрия, законодательное обеспечение, качество образования взрослых.

SUMMARY

Hodlevska Kateryna. Adult Education Development in Hungary (second half of XX - beginning of XXI century).

The research aim is to identify adult education features in Hungary on the basis of an initial analysis of socio-economic, socio-cultural processes, its formation and development. To achieve this aim were used methods of retrospective, comparative and systematic analysis. The adult education system development in Hungary was analyzed according to the following criteria: policy, management, funding, adult involvement in adult education and quality. It was determined that the main aim of adult education in Hungary are: initial training, professional training, correction of violations, professional knowledge and competences development, increasing employment opportunities, lifelong learning. The following features of adult education development in Hungary were identified: continuous improvement of the legislative bases for adult education (Laws "On National Education" (1993), "On Adult Education" (2001), "On Adult Education" (2013), Resolution "Recovery Strategy on professional education and training programs for adults" (2019) etc.), a clear network of institutions providing control and quality assurance for adult education (National Employment Service; Adult Education and Professional Training National Bureau; Adult Education and Professional Training Department), various ways of financing (individual, private, state) and creating a system of institutions for quality assurance (National Institute of Adult Education, Lifelong Learning Network University, Association for Continuing Education, Hungarian Society of National Secondary Schools). Further research prospects lie in exploring the possibilities of creative use of the progressive ideas of Hungarian experience for adult education development in Ukraine at different levels.

Key words: adult education, development, Hungary, legislative regulation, adult education quality.

УДК 378 (410)

Іванова Вікторія

Мукачівський державний університет

ORCID ID 0000-0003-3954-9407

DOI 10.24139/2312-5993/2019.09/022-036

ФОРМИ І МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ І ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

Система підготовки фахівця дошкільної освіти у Сполученому Королівстві Великої Британії і Північній Ірландії набула статусу однієї з найкращих у світі, що дозволяє їй бути конкурентоспроможною на ринку освіти. У статті виокремлено